

LIBRIS

We know

books

DIEGO FUSARO

NOUA ORDINE EROTICĂ

ELOGIUL IUBIRII ȘI AL FAMILIEI

Traducere din limba italiană
de Radu Mureșan și Anikó Nichita

Alexandria
Publishing House

Cuprins

Nota traducătorilor	5
PRIMA PARTE. Ceea ce rămâne din eros	7
Introducere. Aspecte ale ilibertății seducătoare	9
O erotică liberalizată	17
Precarizare universală și fluidizare fără limite	21
PARTEA A DOUA. Puterea răvășitoare a iubirii	29
„Cele vii le simt pe cele vii”	31
De la numele propriu la numele propriu	35
Lumi împărtășite. Iubirea ca dia-log	41
Nostalgia Totalității	45
Ființa-pentru-un-altul: erosul și filosofia	53
„Vreau ca tu să fii”	63
Sindromul Othello	67
„... din cer parcă miracolul se mută...”	71
Promisiunea eternității	79
Precariatul sentimental	87
PARTEA A TREIA. Iubirea în vremea capitalului	95
<i>Do ut des</i> . Celălalt ca <i>medium</i> hedonist	97
Liber-schimbism și libertinism: plusvaloare și plusplăcere	105
„... specialiști fără spirit, oameni fără inimă dedați plăcerilor...”	109
Dilema lui Werther	115
Precum Don Juan	121
„Plăcerea mortală”	125
Deregularea sentimentală	131

<i>Life is now!</i> Gestul lui Sisif.....	137
Hedonismul mortifer.	
<i>Salò</i> de Pasolini și înfăptuirea anului 1968.....	141
PARTEA A PATRA. Aneantizarea economică a familiei	149
Capitalul erotic. Discursul neolibertinului.....	151
Izolați ca ciupercile. Paradoxul lui Hobbes	157
Aristotel și familia – comunitate originară	165
Primatul vieții etice.	
Comunitățile solidare impermeabile mercantilizării.....	173
Logica vieții etice.....	179
„Cea mai înaltă totalitate de care natura este capabilă.....	185
Filosofia căsătoriei	189
Hegel și familia în calitate	
de „comunitate morală naturală”	197
Nașterea copiilor – sinteza unității duale a iubirii	203
Individualizare privatizată postfamilială.....	209
În lipsa unei locuințe permanente	219
PARTEA A CINCEA.	
Noua ordine amoroasă postfamilială: <i>genderocrația</i>	223
Triumful neutrului nediferențiat	225
Individul unisex postidentitar.....	229
„De la cunoaștere la recunoaștere”	237
Identitate fără diferență și diferență fără identitate:	
Echo și Narcis	243
Egalitatea adevărată ca libertatea egală a celor diferiți	249
Egalitatea reprobabilă ca indistinție	253
Genul și sexul anterior capitalului,	
în capitalismul industrial și în cel absolut	259
Societatea feminizată și supraexploatarea capitalistă.....	265
Femeia unidimensională. De la machismul fordist	
la feminismul consumist.....	273

Complexul Medeea: noul feminism individualist	281
PARTEA A ȘASEA. Tatăl absent	287
Noua <i>scientia sexualis</i> și „crimele-n-gândire” ordinare	289
Supraoameni cu voință de putere consumistă nelimitată.....	295
Teoria <i>gender</i> – ideologia corectitudinii erotice	301
<i>Queer</i> . Dezorientare și pierderea identității	313
Fără granițe: încălcarea permanentă a limitelor	319
Utopia erotică a lui Fourier	325
Făcuți prin sine: bazarul identităților	333
Utere-gază, bănci de spermă și alte mercantilizări ordinare.....	341
Gestul lui Hector și lungă noapte a Peșitorilor.....	349
Pilda regelui Solomon	355
De la a patra stare stat la cel de-al treilea sex	361
CONCLUZIE. Re-eticizarea societății și reverticalizarea luptei	369
Note.....	375

PRIMA PARTE

Ceea ce rămâne din eros

„Pare-se că acelor cârmuitori li se pare primejdios ca în supușii lor să se nască cine știe ce năzuințe mai înalte sau prea strânse legături și apropieri între oameni, iar de obicei asemenea lucruri le insuflă cu deosebire Eros.”

Platon, *Banchetul sau Despre iubire*

Introducere

Aspecte ale ilibertății seducătoare

„Dragostea este puțința de a percepe asemănătorul în neasemănător. Vei ști că ești iubit doar atunci când vei putea să-ți dai pe față slăbiciunea fără a provoca violența celorlalți.”

T. W. Adorno, *Minima moralia*

A fost un timp când capitalul se oprea la porțile fabricii, „lăcaș tainic”¹ al producției de plusvaloare. Cunoștea o limită, care era în același timp materială și imaterială. A existat o ulterioritate reală și simbolică față de regiunile colonizate de logica mortiferă a valorizării valorii.

În afara fabricii, dincolo de porțile ei, viața curgea în forme și conform unor determinări ce nu se lăsau reduce la orizontul unidimensional al producției și al schimbului de mărfuri. În alți termeni, exista un *Lebenswelt*, „o lume a vieții”², nesubjugată, în esența ei, logicii capitalului.

Oricum s-ar dori a fi înțeleasă era post-1989, aceasta se configurează ca un timp al colonizării integrale a lumii vieții de către dinamicele capitalului devenit o lume în sine. Aici este ascuns sensul tranziției de la o societate bazată pe economia de piață la o societate de piață *tout court*. În acest fel este orizontul noului totalitarism *glamour* al piețelor speculative și al liberei circulații

nelimitate a mărfurilor.

Acesta tinde să anihileze linia de demarcație care, în trecut, chiar dacă în forme uneori labile și doar în parte marcate, distingea sfera capitalului de cea pe care, în mod generic, am etichetat-o ca „lumea vieții”.

Făcut să coincidă ideologic cu triumful libertății, victoria *epochemachend* [epocală] a capitalului, în 1989, a însemnat, în același timp, o din ce în ce mai rapidă extincție a unei alte dimensiuni în comparație cu acesta: adică, a unei exteriorități materiale și imateriale în raport cu logica formei-marfă, între timp planetarizată. În acest fel, s-a împlinit profeția anunțată în 1847, pe un ton divinator, de către Marx:³ a sosit, în cele din urmă, timpul în care totul devine marfă.

Aceasta este, în trăsăturile ei fundamentale, lumea noastră, a capitalismului integral și a infinitei mercantilizării: un imperiu istoric căruia, complice fiindu-le prestațiile ideologice dominante pretutindeni, cu deviza *hic manebimus optime* a adepților săi, nu suntem în stare să-i percepem caracterul istoric determinat. *Au contraire*, îl trăim ca pe o a doua natură, existentă dintotdeauna și, ca urmare, destinată să dăinuie în eternitate.

Autocelebrându-se în mod compulsiv și în orice moment ca o atotcuprinzătoare *meilleur des mondes possibles* sau ca *ordo sempiternus rerum* de acceptat cu depresiv scepticism, capitalul ne domină timpul liber și starea de boală, starea de visare și starea de veghe, timpul distracției, dar și al doliului, fantezia și raționamentul.

Tot el e cel care a pus stăpânire până și pe dimensiunea iubirii.

Se pare că, de fapt, foarte diferitele și nicidecum monoliticele forme, prin care Occidentul a înțeles și a practicat erosul, au fost detronate de reînnoita formă capitalistă a producției erotice:⁴ mai exact, de o nouă ordine amoroasă, care, prin esența ei, apare ca o dedublare a dinamicilor producției și circulației mărfurilor. Iar aceasta constituie însuși nucleul tematic fundamental al acestei cărți.

În noua ordine a acumulării flexibile a capitalismului absolut post-1989, se realizează pe deplin și fără rămășițe acel proces,

schițat în forma sa embrionară deja de Fromm, al debilitării mercantile a iubirii, culminând „cu dezintegrarea sa în societatea occidentală contemporană”.⁵

După cum s-a evidențiat mai devreme, lumea vieții și, împreună cu ea, cea parte integrantă a ei care este dimensiunea iubirii, sunt subsumate capitalului flexibil și, sub regimul lui, nelimitatei liberalizării a consumului și a cutumelor. Aceasta din urmă le redefinește, le remodelează și le recompune pe baza a înseși logicii omnimercantilizării, transformându-le în funcțiile sale variabile.

Rearanjându-se sub forma unei mărfi printre mărfuri, și aceasta destinată consumului și liberei circulații, iubirea este astfel produsă și ea la comandă pentru consumatorii unisex care fără limitări, și nu doar de natură economică, se pot bucura în forme liberalizate. Dintr-un legământ solidar și antiutilitarist, gratuit și relațional, dăruitor și etic, ea decade la statutul de marfă de consum liber pentru indivizii solitari deconectați de la relațiile intersubiective.

Iubirea mercantilizată este degradare, plăcere de moment, fără amânare, consumată în spațiul efemer al lui *hic et nunc* și căutată din nou, mereu de la început, în ambientul liberei circulații concurențiale. Din partea lui, discursul capitalistului nu face decât să ducă la saturație spațiul mediatic, incitând la consumarea în număr cât mai mare posibil a acestor noi mărfuri specifice care sunt sentimentele și pasiunile, plăcerile și relațiile: ritmurile producției, ale circulației și ale consumului trebuie menținute și în această sferă particulară la niveluri însemnate, fără a încetini vreodată, iar acolo unde este posibil, accelerate într-o măsură perpetuu crescătoare în spațiile dereglementate ale unei *open society* planetarizate.

Logica dialectică a dezvoltării modului capitalist al producției constă într-o graduală doborâre a oricăror limite, a oricăror bariere, hotare care ar fi în măsură să frâneze și să disciplineze extinderea multilaterală reală și simbolică a formei-marfă, care trebuie să se poată afirma în formă *absolută*, mai exact: a) „realizată” în mod deplin deoarece [este] b) „descătușată” de orice limită încă existentă, fie ea de ordin material, etic sau religios, geografic sau moral.⁶

Dacă aceasta este în logica sa esențială, dinamica dialectică a

dezvoltării modului capitalist al producției, de aici rezultă, *more geometrico*, o consecință decisivă: acesta, în progresul său, trebuie cu necesitate să anihileze sfera iubirii atât în caracterul ei nemijlocit de sentiment relațional pur dăruitor, cât și în cel eticizat, în forma familiei ca sinteză realizată (actualizată) a erosului. Iubirea relațională și impermeabilă geometriei gri a lui *do ut des* trebuie să fie detronată de juisarea individuală mercantilizată, dereglementată și fără limitări de vreun fel.

Mai precis, noua ordine mondială clasistă și reificată trebuie, după chipul și asemănarea sa, să instaureze o ordine amoroasă paralelă planetarizată. Dacă regula globalismului de piață este distrugerea oricărei instanțe etic-comunitare, într-un mod prin care întreaga planetă să se reconfigureze ca *open space* al liberei circulații a mărfurilor și consumatorilor, aceeași logică trebuie să prevaleze și în sfera erosului, care, din legătură solidară, comunitară, dăruitoare și nereductibilă la logica mercantilă a schimbului, este reconfigurată în noua formă a consumismului amoros neolibertin postfamilial. Acesta consideră și tratează iubirea în sine ca marfă între mărfuri, ca relație individualistă orientată spre acea formă specifică de plusvaloare care pe plan erotic este plusplăcerea.

Neoliber-schimbismul economic al noii ordini mondiale se transpune neîntrerupt în neolibertinismul noii ordini amoroase. Relațiile de iubire sunt substituite de efemerele „prestații ocazionale”, de „consumismul erotic”.

Structura economică a acumulării flexibile de capital redefineste suprastructura relației amoroase, care ajunge să fie eliberată de orice „eticitate” (*Sittlichkeit*) înțeleasă în sens hegelian, conform acelei hendiade a stabilității și solidarității care face din iubire un proiect existențial în doi, o legătură ce aspiră să dureze o veșnicie.

Iubirea, din fundament al vieții și, conform tradiției aristotelice, al oricărei mișcări a universului – „iubirea ce rotește sori și stele”⁷, se reconfigurează așadar în forma unei mărfi disponibile.

Făcând apel la sociologia „câmpurilor” (*champs*)⁸ a lui Bourdieu, putem afirma în mod verosimil că există un „câmp al iubirii”, guvernat de propriile sale legi și logici (*iuxta propria principia*), adică

în conformitate cu structurile care se impun din exterior individului și activității sale.

Când însă câmpul iubirii tinde să fie dezarticulat și redefinit conform parametrilor specifici celui economic, ceea ce prevalează este un unic model obscen care disciplinează și în același timp mortifică, în măsura în care ia în considerare, și tratează în mod analog, de parcă ar fi realități identice, școli și companii, spitale și bănci, investiții financiare și vieți umane, proiecte de afaceri și visuri de libertate, operațiuni bursiere și probleme sentimentale.

În conformitate cu analiza lui Marx, destinată să rămână literă moartă, „...1 volum de Propertiu și 8 uncii de tutun de prizat pot avea aceeași valoare de schimb, cu toată deosebirea esențială dintre valoarea de întrebuințare a tutunului și aceea a elegiei”.⁹

Lunga și deloc liniara succesiune a modalităților schimbătoare prin care Occidentul a gândit și a practicat erosul, examinat în mod sugestiv de Denis de Rougemont prin intermediul explorării literaturii, a romanelor și a poemelor cavalerești, pare să-și găsească în cele din urmă punctul final în prozaica mercantilizare a erosului în cadrul unei societăți fragmentate ce rezolvă printr-un preț orice valoare, prin calcul, orice dimensiune simbolică, prin măsurare, orice ființare.¹⁰

Erosul se regăsește, în acest fel, pus în vânzare alături de serviciile *speed dating* contracost, cum ar fi celebrul Meetic, iconă a erosului în vremurile mondialismului, unde „iubirea curtenească” este în mod prozaic înlocuită de sex shopuri, iar iubirea platonice, de site-urile pornografice.

Și, asemănător piețelor, erosul se delocalizează (odată cu practica *à la page a unor mail-order marriages*), producând forme neobișnuite de imperialism sexual, prin intermediul cărora oamenii din occident achiziționează prin corespondență căsătorii cu femei suse-puse din țările numite în mod eufemistic, în curs de dezvoltare.¹¹

În imaginarul grec, și cu precădere în cel platonice, erosul înalță și înobilează. În *Banchetul*, Eros apare ca divinitatea cea mai abilă de a-l face pe om să devină virtuos, permițându-i apropierea de hiperuranica „lume a ideilor” prin intermediul ideii de Frumos, care,

Într-un grad mai mare decât celelalte, se ivește chiar și în opacul regat aparent și iluzoriu al sensibilului.

De asemenea, în Evul Mediu, iubirea avea funcția ei pedagogică și înobilatoare. „Iubirea curtenească” este asociată, de fapt, unui stil literar și unui cod comportamental corespondent care se apropie de misticism, cum, de altfel, este susținută și de asemănarea cu Madonna (Fecioara Maria) care, în atât de diferitele narațiuni ale lui Dante și Petrarca, le caracterizează pe Beatrice și pe Laura.¹²

Tot așa, în viziunea renașcentiștilor, și în primul rând la Ficino, iubirea exprimă în mod miraculos acel *circuitus spiritualis*, care de la Dumnezeu conduce spre lume, și de la oameni la Dumnezeu. Dacă Dumnezeu este „Frumusețe infinită”, atunci – argumentează Ficino – se deduce că „Frumusețea infinită cere o Iubire infinită”.¹³

În epoca molimei materialismului care, reluând sintagma marx-engelsianului *Manifest al Partidului Comunist*, dizolvă toate valorile în lichiditatea banilor și a fluxurilor financiare, chiar și iubirea se mercantilează și devine eros în numerar, circulând pe benzile rulante care transportă omnidirecțional, în fantasmagoria lor înșelătoare, mărfurile în cele mai îndepărtate unghiuri ale imperiului cantității și ale planetei unificată sub semnul alienării.

Iubirea, în dubla ei ipostază de marfă disponibilă în sfera circulației și de mijloc de obținere a plăcerii nelimitate pentru individul rupt de legăturile sale sociale, apare sub diverse forme – dar exprimând în mod egal alienarea planetară dominantă lipsită de conștiința nefericită – ce variază de la bricolajul amoros al dematerializării digitale, până la exhibiția narcisistă a atomilor din *selfie generation* aflați în juisare, care, cu o iluzorie dezinvoltură, își scot la licitație propriul corp pentru prestațiile ocazionale ale eroticii intermitente și ale noii precarități a performanței amoroase.

În mod firesc, toate acestea nu vor să spună că astăzi iubirea a încetat să mai existe. Pur și simplu, *Weltbild*-ul hegemonic o înțelege și o practică în conformitate cu formele sale impregnate de logica ultracapitalistă a consumului.

Acolo unde există încă în formele sale nesubsumate capitalu-

lui, iubirea apare tot mai mult ca moștenire a unui trecut pe care paznicii mondializării piețelor îl ostracizează și demonizează ca „premodern” și nealiniat pilaștrilor teoretici ai noii ordini amoroase. Ultima descurajează tot ceea ce nu-i este afîn, prezentându-l și condamnându-l iremediabil, în stil orwellian, ca „discriminatoriu” și „homofob”, „sexist” și „patriarhal”.

Reluând vorbele lui Fromm, „Oamenii în stare să iubéască, în sistemul prezent, sunt de fapt excepțiile, iubirea fiind din necesitate un fenomen marginal în societatea occidentală contemporană”¹⁴, care – acest fapt fiind mai adevărat în scenariul post-1989 – reconfigurează toate relațiile în conexiuni de tip mercantil, liber-schimbist și orientate spre rapiditatea destabilizatoare a consumului.

Din acest motiv, a analiza noua ordine amoroasă înseamnă a explora și a cerceta atent eclipsa iubirii în cadrul *gender*-capitalismului globalizat și, totodată, a critica atât condițiile sociale, economice și politice care au determinat-o, cât și ordinea discursului care glorifică în mod suprastructural fie una, fie celelalte.¹⁵

Analiza suprastructurii sferei erotice va fi condusă mereu în relație cu dinamica reală clasistă a producției mondial-capitaliste, și aceasta cu convingerea conform căreia, pe de o parte, doar pe baza „intereselor materiale” de memorie marxiană devine posibilă acapararea conceptuală a dinamicilor suprastructurale ce completează modul de producție; pe de altă parte, asemenea dinamici permit, în schimb, o clarificare a raporturilor structurale în sine, ce se exprimă și se cristalizează în acestea.

Pe urmele lui Gramsci, „scheletul” analizei structurale și „epiderma” examinării suprastructurale trebuie să procedeze de comun acord, iluminându-se reciproc, și împreună aruncând lumină asupra aceluși organism *sui generis* care este blocul istoric hegemonic, modul capitalist al producției în faza ei absolută planetarizată.¹⁶

Dacă în sfera sexualității tendințele epocii trebuie să fie puse mereu în relație, în trăsăturile lor generale, cu dimensiunile structurii economice, sau dacă, cum amintea Gramsci, trebuie să considerăm „din ce în ce mai mult *chestiunea sexualității* ca o *chestiune economică* în sine, care pune probleme coordonate de tip

suprastructural¹⁷,¹⁷ putem deduce o consecință de maximă relevanță, pe care o vom explicita de acum înainte. Aceasta va constitui, să spunem, steaua polară a parcursului hermeneutic pe care-l vom urma.

În faza fordismului preva o viziune „puritană” și prohibitivă a sexualității, dat fiind că muncitorul trebuia să se mențină lucid și agil, astfel încât să nu-și disperseze energia în activități diferite de cele ale producției din fabrică. *Caietele din închisoare* ale lui Gramsci ne refac o frescă foarte lucidă a legăturii dialectice între structura economică fordistă și suprastructura erotică și sexuală corespondentă, aflate sub semnul prohibiției și puritanismului.¹⁸

În faza capitalului absolut și flexibil, cu tranziția sa de la centralitatea producției la aceea a consumului,¹⁹ sexualitatea devine din puritană hiperhedonistă și neînfrânată, calchiind ciclurile consumului însuși.

De la puritanismul controlului exagerat, cu finalitate în productivitatea din fabrică a capitalismului dialectic, se trece astfel la pansexualitatea liberalizată și consumistă a atomilor care juisează, ei fiind *gender fluid* și lipsiți de legături pe termen lung, specifici capitalismului absolut. Altfel spus, productivitatea burgheză fordistă, cea a sexualității supravegheate și limitate în sens prohibitiv, a trecut în consumismul flexibil postburghez al liberalizării consumiste a erosului dereglementat.

O erotică liberalizată

„Și Olimpul e pustiu fără iubire.”

H. von Kleist, *Amphitryon*

Trei sunt determinările fundamentale ce caracterizează iubirea în perioada capitalului lichido-financiar:

1) Noua ordine de tipul *free market system* absolut, cu liberalizarea integrală a consumului și a moravurilor, dizolvă iubirea relațională pe altarul plăcerilor neolibertine individualizate. Iubirea, prin esența ei, apare ca o unitate duală, și dacă vrei, ca raport gratuit și dăruitor care, aspirând la veșnicie, se configurează ca celula genetică și prepolitică a comunității solide și solidare a Statului.

Înțelegă în acest mod, iubirea, manifestându-se prin intermediul familiei, figurează ca molecula „comunitară” a vieții intersubiective care, într-o altă formă, se regăsește și în „familia universală” a societății civile, exprimându-ne hegelian. Aceasta din urmă, la fel ca familia originară, „trebuie să-i protejeze pe membrii ei, să le apere drepturile, tot așa cum din drepturile societății civile decurg și obligații pentru individ.”¹

De partea lor, noile forme ale consumismului erotic, coesențiale societății redefinite ca „sistem al atomismului” (*System der Atomistik*)², conform diagnosticului pus de Hegel, se fundamentează pe axiomatica rigidă a utilitarismului amoroș.

Relaționarea gratuită și dăruitoare ce plasează iubiții în unitatea duală a iubirii este substituită de egoismul în doi, de căutarea individualizată a profitului erotic și a plusplăcerii acefale pentru